

Anna Margit (1913-1991)

Udvar, 1934 (Emlékezések, Vágyak udvara)

Tempera, papír 63x45 cm

Jelzés jobbra lent: Anna Margit 934

Jelzés hátul: 34/15

Hátoldalon: Két karját felemelő nő (tempera festmény)

Kikiáltási ár: 1.500.000 Ft

Irodalom:

- Patai Edith: Anna Margit. *Múlt és Jövő*, 1939. december. 315. oldal (Több reprodukció is ugyanebben a számban)
- Kállai Ernő: Ámos Imre és Anna Margit. In: *Művészet veszélyes csillagzat alatt. Válogatott cikkek, tanulmányok*. Corvina Kiadó, Budapest, 1981. 304. oldal.
- Mezei Árpád: Anna Margit. *Művészet*, 1967. 1. sz. 30-31. oldal.
- S. Nagy Katalin: *Anna Margit*. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalat, Budapest, 1971.
- Dávid Katalin: Anna Margit. Corvina Kiadó, Budapest, 1980.
- Hegyi Loránd: *Anna Margit*. Álom és valóság között - egy festőnő Közép-Európában. (Német és angol nyelven is) Kunstberieb, Dachau, 1989.
- Turai Hedvig: Az önarckép Anna Margit korai munkáiban. (1930-1944) *Művészettörténeti Értesítő*, XLV. évf. (1996) 1-2. sz. 89-99. oldal.
- Uo.: Ámos Imre levelei Anna Margithoz. *Múlt és Jövő*, Új Folyam X. 1999. 3.sz. 96-101. oldal.

Proveniencia:

- Kolozsváry-gyűjtemény

Anna Margit 1930-ban jött szülőfalujából Budapestre, ahol 1932 és 1936 között Vaszary János szabadiskolájában tanult. Legkorábbi festményei a harmincas évek elejéről maradtak fenn. Az itt látható kép 1934-ben, a Vaszary-iskolában töltött idő alatt készült, ahol az oktatás meglehetősen szabad szellemben folyt. Anna Margit első jelentős bemutatkozása 1936-ban volt, Ámos Imrével, Gertler Tiborral, illetve Thomas Thheodor Heinével együtt az Ernst Múzeumban állította ki műveit. Ahogyan Ámos írta naplójában: *"Margitnak jól jött a meghívás, mert ő még nem mutatta meg az anyagát együtt."*¹ A katalógus hiányos adatközlése alapján csupán feltételezhetjük, hogy a kép az Ernst Múzeumban ki volt állítva.

Anna Margitnak ez a képe egyszerű jelenet: falusi udvaron, kis házak között merengő nő ül, kezét ölében összefonva, lábát keresztbetéve. A festményt mégis titokzatos hangulat uralja. Az alak testhelyzete, a magába forduló, befelé figyelő nő, az elnagyolt arcbrázolás, az arc kifejezéstelensége, vagyis pontosan megragadhatatlan arckifejezése adja a talányosságot. Anna Margit ekkori képeit ez a titokzatosság-

gal átszűr hangulat, ugyanakkor egyszerűség, hétköznapi-ság jellemzi. Munkái megfogalmazhatatlan, szimbolikus tartalmat sejtetnek, egy részük feltételezhetően irodalmi ihletésű. Ez a szimbolikus, talányos jelleg Gulácsy képeinek hangulatát idézi, Gulácsyt, akit mind Anna Margit, mind férje, Ámos Imre nagyra becsült. Gulácsy mellett, Rippl-Rónait, Csontváryt, Chagallt kedvelik, s műveiken fontos szerepet kap a vonal, a dekoratív színhasználat, s ezek a jegyek a szecesszió stílusával is rokonítják munkáikat. Anna Margit 1930-37 között született képei Ámos festményeinek stílár és gondolati rokonai. Ámos színei, merengő, melankolikus nőalakjai, s egy-egy témája is hatott rá. A harmincas évek végétől azonban a stílár eltávolodás Ámos és Anna Margit között egyre erősebb.

1934-35 körül Anna Margit több, hasonló motívumokból építkező, hasonló hangulatú és színskálájú, szürkékkel, fehérekkel, barnákkal festett képeket (*Madáretető*, 1934, *Madáretető*, 1935, *Károlyi-kert*, 1936, mindhárom magántulajdon).

Anna Margit a két világháború közötti festményeit tempera technikával papír alapra készítette, vászonra nem dolgozott. Ámossal együtt nagy szegénységben éltek, s ha volt pénzüik vászonra, azt Ámos használta. Anna Margit a szürke papír alapra felrakott temperát gyakran pasztellel egészítette ki, a krétát festékként kezelve ért el tompított színhatást (*Ülő nők*, 1935 körül, *Nocturne*, 1935, mindkettő Magyar Nemzeti Galériában). A korai papír alapra készült temperaképeken Anna Margit sokszor fest egymáshoz közeli árnyalatokkal, a fehér vagy a szürke tónusaival. Ezen a képen a házak egymás mögötti színsíkok, amelyeknek tömegét az alapfelületbe ecsettel húzott, hasonló színű vonalak érzékelteik. A finom színátmenetek a Vaszaryn és Ámoson keresztül hozzá elérő Bonnard és Vuillard hatásáról tanúsodnak. A kép jobboldalán a fehér, szürke, világosbarna színekkel megfestett sivár házfalon egymáshoz közeli tónusok érzékelteik az épület tömegét. A színek visszafogottsága, fellazítása, anélkül, hogy a formákat határoló vonalokról lemondana később is kedvelt módszere volt, Anna Margit az egymáshoz közeli tónusokat pályája során mindig szívesen alkalmazta, ez jellemezi majd a hatvanas évek lírai, múltat idéző képeit is.

A nő melankóliát, tárgy nélküli vágyódást kifejező testhelyzete azt érzékelteti, hogy gondolatai kilépnek a jelenből, a mindennapokból s egy fellelhetetlen, vágyott világban vagy a múltban járnak. Ez az erős testalkatú fekete hajú nőalak még nem hordozza Anna Margit vonásait, nem viseli azokat

az attribútumokat, amelyek alapján a későbbiekben egyértelműen megállapítható az önarckép jelleg.

A kép középső felületét elfoglaló deszkaépítmény tetején fehér macska mászik, pofáját barna vonalak érzékeltetik. A merengő, elvágódó, szegényes udvarban ülő nőalak mellett a macska anekdotikus elem, amelyről nehéz megmondani könnyedséget hoz a képbe vagy fokozza annak baljós hangulatát. Ahogy Kállai írta, Anna Margit műveit *"egyenesen meghökkenítő, szeszélyes, szemtelen és kecses hóbortosság jellemzi, de időnként tömör erő és nagyvonalúság is. Ennek következtében az értő szemlélő számára nem jelent nehézséget Anna Margit humoros vagy vakmerő rajzi fantáziaugrásaiban, grafikai csínyeiben felfedezni a mélyebb értelmet, a szív*

*gyakran furcsán álmódzó és melankolikus költészetét."*²

A kép Anna Margit életművének egyik legkorábbi, rendkívül kis számban fennmaradt, jelentős darabja, a harmincas évekbeli stílusának jellegzetes képviselője. Stílár és tematikai szempontból egyaránt hordozza a két világháború közötti munkáinak jellegzetességeit, ugyanakkor megjelenik rajta az a fajta ellentmondásos humor is, amely az életmű későbbi szakaszait is jellemzi majd.

T.H.

Jegyzetek:

1. Ámos Imre naplója. 1936. okt. 21. i.m. 116. oldal

2. Kállai Ernő: Ámos Imre és Anna Margit. In: *Művészet veszélyes csillagzat alatt*. i.m. 304.